

SEURAKUNTAVALIHTI
2022
+

EHDOKKAAN OPAS

Tulevaisuus on joka tapauksessa meidän!

SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO

LASTEN JA
NUORTEN
KESKUS

MISTÄ SEURAKUNTAVAALEISSA ON KYSE?

Mihin tässä oikein ollaan ehdolla?

Vaalikelpoisuus

Vaalien aikataulu

MIKSI ASETTUISIN EHDOLLE?

MITEN ASETUN EHDOLLE?

Valitsijayhdistykset

Valitsijayhdistyksen perustaminen

VAALIKAMPANJA

Henkilökohtainen viestintä

Vaalikone

Seurakunnan tarjoama apu

Oman listan yhteinen viestintä

NAVIn tarjoama apu

4

5

5

8

10

11

11

14

15

16

16

17

17

LUOTTAMUSHENKILÖNÄ TOIMIMINEN

Kokoukset seurakunnassa

Erilaiset toimielimet

Kokouskäytännöt

Käsiteltävät asiat

Toimintasuunnitelma ja -kertomus

Talousarvio

Muut asiat

Henkilövalinnat ja vaalit

Kirkolliskokous ja hiippakuntavaltuustot

Kirkkoherran ja kappalaisen vaali

Työntekijävalinnat

Argumentaatio

Oikeudet ja vastuut

Salassapito

Liitteisiin perehtyminen

Oikeus olla perillä

Korvaukset

18

19

22

24

25

28

MISTÄ SEURAKUNTA- VAALEISSA ON KYSE?

Mihin tässä oikein ollaan ehdolla?

Seurakuntavaaleissa valitaan luottamus-
henkilöt seurakaunan korkeimpaan
päätävään elimeen. Jos seurakunta ei
kuulu seurakuntayhtymään, tämä elin on
kirkkovaltuusto. Yhtymään kuuluvissa
seurakunnissa valitaan edustajat oman
seurakunnan **seurakuntaneuvostoon** ja
yhtymän **yhteiseen kirkkovaltuustoon**.

Seurakuntaneuvostossa/kirkkovaltuus-
tossa, eli seurakunnan korkeimmassa
päätävässä elimessä päätetään kaikis-
ta seurakunnan suurista asioista, kuten
taloudesta, toiminnan tavoitteista ja kes-
keisistä henkilövalinnoista. Samoin voi-
daan päättää, mitä mieltä seurakunta
on paikallisista kysymyksistä ja miten
toimitaan yhteistyössä muiden tahojen
kanssa. Yhtymässä yhteiselle kirkkoval-
tuustolle kuuluu muun muassa kiinteis-
töistä ja yhtymän laajuisesta taloudesta
päättäminen.

Vaalikelpoisuus

Seurakuntayhtymän seurakuntavaaleis-
sa pidetään kaksi vaalia: yhteisen kirkko-
valtuuston vaali ja seurakuntaneuvoston
vaali. Näissä voi asettua ehdolle joko mo-
lempiin tai vain toiseen. Itsenäisessä seur-
rakunnassa on vain yksi vaali kirkkoval-
tuustoon. Vaaleissa ehdolle voi asettua
henkilö, joka on:

- 18-vuotias (vaalipäivään
mennessä täyttänyt)
- Konfirmoitu seurakunnan jäsen ja
- Kristillisestä vakaumuksestaan
tunnettu

Kristillisestä vakaumuksesta ei ole testiä,
ja se on ehdokkaan omantunnon varassa.
Kaksi muuta tietoa löytyvät kirkon rekiste-
reistä. Ehdokas ei myöskään saa olla vajaa-
valtainen eikä virka- tai työsuhteessa vaa-
leissa kyseessä olevaan seurakuntaan tai
mihinkään saman yhtymän seurakuntaan.

Äänestää saavat kaikki 16 vuotta täyttä-
neet kirkon jäsenet.

”Vaaleissa saavat äänestää kaikki
16 vuotta täyttäneet
kirkon jäsenet.”

Vaalien aikataulu

Vaalien järjestämiseen liittyvät päivämäärät ovat samat vuodesta riippumatta, sillä niistä on säädetty kirkon vaalijärjestyksessä.

1.9.

1.9. Vaaleissa äänioikeutettujen lista tarkistetaan

15.9.

15.9. tulee perustaa **valitsijayhdistykset**. Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjassa luetellaan kyseisen listan ehdokkaat.

15.9. on siis se päivä johon mennessä tulee asettua ehdolle ottamalla yhteyttä perusteilla olevaan valitsijayhdistykseen. Valitsijayhdistykset kuitenkin usein aloittavat ehdokkaiden keräämisen jo keväällä tai kesällä.

LOKAKUU

Kolme viikkoa ennen vaaleja: **Ehdokaslistojen yhdistelmä** julkaistaan. Siitä saat tietää ehdokasnumerosi

Tässä vaiheessa kannattaa alkaa kampanjoida vaaleja varten!

Lokakuun viimeisen sunnuntain jälkeisenä arkiviikkona: Ennakoäänestys

MARRASKUU

Marraskuun toisena sunnuntaina: Seurakuntavaalit järjestetään klo 11-20 ja niiden tulos vahvistetaan viimeistään kolmantena päivänä tämän jälkeen

MIKSI ASETTUISIN EHDOLLE?

Kaikki päätöksentekuelimet hyötyvät siitä, että niissä on mahdollisimman erilaisia ihmisiä, niin myös seurakunnan päätöselimet. Moninaisuus auttaa meitä kiinnittämään huomiota erilaisiin asioihin, jotka saattaisivat muuten jäädä huomiotta. Lisäksi edustamme erilaisia ryhmiä, joiden ääni olisi hyvä näkyä ja kuulua päätöksenteossa. Päätäjät voivat kuunnella nuoria aikuisia, käydä nuorten tapahtumissa ja muistella, mitä oli olla nuori, mutta kukaan ei pysty tavoittamaan kyseistä kokemusmaailmaa samalla tavalla kuin joku, joka elää sitä. On tärkeää, että päätöksiä tekevät myös nuoret.

Ehdolle asettumalla voit ajaa itsellesi tärkeitä asioita. Jos pääset vaaleissa läpi, vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät, mutta jo olemalla ehdolla tuot oman osasi vaalikeskusteluun. Tulemalla valituksi

voit myös antaa äänen niille, joilla sitä ei muuten välttämättä olisi.

Virallinen päätöksenteko moninaisine prosesseineen saattaa vaikuttaa kokemattomasta uhkaavalta ja monimutkaiselta. Pitkän linjan luottamushenkilöt saattavat kuitenkin itse olla "aivan yhtä kujalla" kuin ensimmäistä kauttaan istuva. Kukaan ei voikaan olla kaikesta perillä, mutta perusasiat oppii nopeasti. Yksi tämänkin oppaan tehtävä on poistaa turhaa jännitystä vaalityöstä ja itse luottamustoimessa toimimisesta!

Kiinnostuitko ehdolle asettumisesta? Tutustu seuraavassa luvussa lisää valitsijayhdistyksiin ja mieti, löytyykö sinulle valitsijayhdistys valmiista valitsijayhdistyksistä vai haluatko kenties perustaa oman.

"On tärkeää, että päätöksiä tekevät myös nuoret."

MITEN ASETUN EHDOLLE?

Valitsijayhdistykset

Seurakuntavaaleissa asetetaan ehdolle osana valitsijayhdistystä eli kavereitten kesken "listaa". Valitsijayhdistykset ovat rakenteellisesti *kuin puolueet eduskuntavaaleissa*. Ne eivät kuitenkaan välttämättä edusta mitään puoluepoliittista kantaa, vaikka osa valitsijayhdistyksistä sitoutuu-kin tiettyyn puolueeseen. Valitsijayhdistyksillä on kullakin oma profiilinsa ja asiat, joita he ajavat. Ehdokkaan kannattaa perehtyä, mitä eri listoja seurakunnassa on viritteillä. Usein ne ovat samoja kuin edellisissä vaaleissa. Jokaisella valitsijayhdistyksellä on sen asioista vastaava *asiamies* ja usein ennakkotyötä tekeviä aktiiveja. Tällaisilta henkilöiltä voi kysyä, millaisia asioita lista ajaa ja olisivatko he kiinnostuneita ottamaan sinut ehdokkaaksi.

Apuja valitsijayhdistysten kontaktointiin saa kysymällä esimerkiksi seurakunnan *työntekijöiltä tai kirkkoherranvirastosta*.

Jos itselle sopivaa valitsijayhdistystä ei löydy, voi sellaisen perustaa itse.

Seurakuntavaaleissa noudatetaan *suh-teellista vaalitapaa* (D'Hondtin menetelmä), jossa ehdokas saa äänisaaliikseen koko hänen listansa saaman äänimäärän jaettuna sillä, monenneksiko eniten ääniä hän sai listansa sisällä. Tämä tarkoittaa sitä, että saatat tulla valituksi pienemmällä äänimäärällä kuin joku toinen, jos listasi on suurempi tai suosituampi kuin hänen.

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Oman valitsijayhdistyksen perustaminen on verrattain helppoa. Ensiksi täytyy seurakuntayhtymissä muistaa, että yhteisen kirkkovaltuuston vaaliin ja seurakuntaneuvoston vaaliin on *kumpaankin perustettava omat valitsijayhdistyksensä*, vaikka arvot ja nimet olisivat samat, sillä kyse on erillisistä vaaleista.

Valitsijayhdistyksen perustamiseksi vaaditaan **kymmenen seurakunnan äänivaltaista jäsentä ja perustamisasiakirja**, joka sitten palautetaan kirkkoherranvirastoon. Perustamisasiakirjassa tulee lukea:

- Kymmenen perustajajäsenen tiedot (nimi, arvo, ammatti, osoite ja päivätty allekirjoitus)
- Mistä vaalista on kyse ja
- Yhdistyksen asiamiehen ja vara-asiamehen tiedot

Perustajajäsen tai asiamies ei voi kuulua seurakunnan vaalilautakuntaan, eivätkä asiamiehet voi olla ehdolla vaaleissa. Perustajajäsen voi kuitenkin olla ehdolla vaalissa.

Perustamisasiakirja ja ehdokasluettelo toimitetaan kirkkoherranvirastoon tai

muuhun vaalilautakunnan määräämään paikkaan viimeistään 15.9.2022 klo 16. Ehdokkaita saa olla kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston vaaleissa korkeintaan kaksi kertaa vaalissa valittavien edustajien määrä. Yhteisen kirkkovaltuuston vaalissa ehdokkaita saa olla kolme kertaa valittavien määrä. Ehdokasluettelossa tulee olla kunkin ehdokkaan kirjallinen suostumus ehdokkaaksi sekä vakuutus siitä, ettei hän ole muiden listojen ehdokkaana.

Tarkemmat tiedot valitsijayhdistyksen perustamisesta löydät kirkon vaalijärjestyksen pykälistä 12§-19§ (vaalijärjestyksen löytää netistä, finlex.fi). Kirkkoherranvirastosta tai muilta seurakunnan hallinnon työntekijöiltä saa apua kaikissa paperitöissä.

”Oman valitsijayhdistyksen perustaminen on verrattain helppoa.”

VAALI- KAMPANJA

Henkilökohtainen viestintä

Kun ehdokaslistojen yhdistelmä on julkaistu ja vaalimerosi on tiedossa, voit aloittaa vaalikampanjoinnin. Seurakuntavaaleissa läpipääsyyn vaadittavat äänimäärät ovat usein pieniä, joten omalle lähi- ja kaveripiirille markkinointi ei ole lainkaan turhaa. Aina kannattaa tavoitella myös niitä äänestäjiä, jotka eivät sinua ennestään tunne. Somen aikakautena hyvän sisällön levittäminen laajan yleisön saataville on helppoa ja haaste onkin erottua massasta. Someviestinnässä auttavat silmiinpistävä ja tyylikäs graafinen asu sekä lyhyet ja iskevät muotoilut viestillesi. Liian pitkiin monologeihin omista vaaliteemoistasi ei kannata julkaisuissa ryhtyä. Kuulijat voi ohjata vaikka linkein vaalikoneeseen

tai päivitykseen, jossa perusteellisemmin kerrot, miksi juuri sinut tulisi vaalisaa valita. Ehdokasnumeron esillä pitäminen on vaalimainonnassa tyyppistä, mutta ehdokasnumerot nimineen löytyvät äänestyspaikaltakin. Muistathan varmistaa esim. asuinalueryhmien säännöistä, onko vaalimainonta ryhmässä sallittua!

Somen lisäksi fyysiset materiaalit, kuten esitteet ja julisteet, ovat vaalimainonnassa tyyppisiä. Nämä materiaalit tulevat sähköisiä keinoja kalliimmiksi. Fyysisen materiaalin jakamiseen pitää löytää hyvä aika ja paikka. Kaikkialla ei välttämättä ole sallittua harjoittaa vaalimainontaa, joten varmista tilan omistajalta ensin! Voit järjestää muiden ehdokaiden kanssa esimerkiksi vaalipaneelin

”Somen aikakautena hyvän sisällön levittäminen laajan yleisön saataville on helppoa.”

tai avoimen keskustelutilaisuuden seurakunnan asioista. Tällaiseen seurakunta voi mahdollisesti tarjota tilat. Kirkko luo seurakuntavaaleille yleisen vaalislogonin ja graafisen vaali-ilmeen. Näitä voi hyvin käyttää omassa viestinnässään. Vaalikampanjoinnissa voit käyttää luovuuttasi ja mielikuvitustasi. Pyydä kaverisi auttamaan ja ideoimaan yhdessä tyylistäsi kampanjaa!

Vaalikone

Kirkko on toteuttanut edellisissä seurakuntavaaleissa vaalikoneen. Ehdokkaina saat ennen vaaleja ehdokastunnukset vaalikoneen täyttämiseksi. Vaalikoneessa saat esitellä itseäsi ja vastata edustamiasi arvoja koskeviin kysymyksiin. Täten äänestäjät voivat ehdokkaita henkilökohtaisesti tuntematta ottaa selvää, kuka edustaisi parhaiten heitä itseään. Vaalikoneessa yleensä ei ole pakollista vastata kaikkiin kysymyksiin, ja joissakin kysymyksissä on monivalinta- tai liukusäädinvastaus pakollisena sekä

avovastaus vapaaehtoisena. Kannattaa kuitenkin vastata mahdollisimman monen kysymyksen ja mahdollisuuksien mukaan perustella vastauksensa. Silloin annat äänestäjälle paremmat tiedot äänestyspäätöksen pohjaksi ja itsestäsi asiantuntevamman kuvan.

Seurakunnan tarjoama apu

Monissa seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä tarjotaan ehdokkaille keskitetysti valokuvausta vaalikuvien ottamiseen. Jos sinulla ei ennestään ole asiallista ammattilaisen ottamaa kuvaa itsestäsi, tämä on hyvä tilaisuus. Valokuvaa voidaan käyttää listojen yhteisissä mainoksissa, mutta voit käyttää sitä itsekkin. Esimerkiksi vaalikoneeseen voi, ja kannattaa, laittaa oma kuvansa.

Seurakunta saattaa myös sallia vaalimainostamisen tiloissaan. Varmista kuitenkin työntekijöiltä ennen kuin laitat omia mainoksiasi mihinkään. Seurakunnassa järjestetään usein tilaisuuksia,

kuten vaalipaneeleita, joissa yksittäiset ehdokkaat ja listat pääsevät viestimään omista vaaliteemoistaan äänestäjille. Jos et pelkää esiintymistä, on tämä oiva paikka tehdä omat kasvonsa tunnetuksi. Kuten edellä mainittiinkin, seurakunnasta saa myös apua vaaleihin liittyviin paperitöihin.

Oman listan yhteinen viestintä

Valitsijayhdistykset viestivät kootusti omista ehdokkaistaan. Esimerkkinä tästä on listan yhteinen juliste, jossa on kaikkien ehdokkaiden kuvat ja ehdokasnumerot. Listat saattavat myös tilata yhteisiä vaalimateriaaleja, kuten jaettavia esitteitä. Tämän tyyppinen viestintä on kustannustehokkaampaa kuin tehdä kaikki yksin, joten mahdollisiin yhteistilauksiin mukaan lähtemistä kannattaa harkita. Omalta listalta saattaa löytyä vaikka markkinoinnin ammattilainen, jonka taidot nostavat sinunkin profiiliasi!

NAVI:n tarjoama apu

NAVI tukee nuoria ehdokkaita ja kannustaa antamaan äänensä nuorelle ehdokkaalle. Lisäksi NAVI kannustaa nuoria äänestämään vaaleissa. NAVI:n vaalimateriaalit julkaistaan alkuvuonna 2022 NAVI:n nettisivuilla (www.naviryhma.fi). Materiaaleihin kuuluu tämän oppaan lisäksi mm. runkoja vaalilaiheisiin oppitunteihin ja nuorteniltoihin, visuaalisia tiivistelmiä vaalien infoista sekä materiaalipohjia vaalikampanjointiin somessa.

Voit aina olla myös suoraan yhteydessä navilaisiin, annamme mielellämme vinkkejä ja jaamme omia kokemuksiamme vaaleihin liittyen! NAVI-ryhmäläisten ajantasaiset yhteystiedot löydät netistä www.naviryhma.fi. NAVI-asioissa sinua auttaa myös Lasten ja Nuorten keskuksen osallisuuskoordinaattori (navi@lastenjanuortenkeskus.fi, puh. 044 491 4326)

LUOTTAMUS- HENKILÖNÄ TOIMIMINEN

Kokoukset seurakunnassa

Kokoustamiseen voi liittyä paljon oudolta tuntuvia termejä ja tapoja. Tässä osiossa pyritään selittämään niistä keskeisimpiä. Tarkimman tiedon löydät neuvostosi/valtuustosi kirjallisesta työjärjestyksestä.

Erilaiset toimielimet

Seurakunnassa ja yhtymässä on vaaleilla valittavien päätöselinten lisäksi lukuisia muita toimielimiä, joissa asioista päätetään tai päätöksiä valmistellaan. Näiden nimitykset ja tehtävät vaihtelevat seurakunnittain, mutta esimerkiksi erilaiset johtokunnat ovat tyypillisiä toimielimiä. Johtokunnat ja muut vastaavat elimet koostuvat useimmiten neuvoston/valtuuston keskuudestaan valitsemista luottamushenkilöistä sekä aiheeseen liittyvistä viranhaltijoista. Tavallisesti toimielimen nimi kertoo sen, millaisia asioita se käsittelee. Esimerkiksi diakonian johtokunta käsittelee luultavimmin diakoniatyön suuria linjoja, ja se koostuu diakoneista, diakoniatyön papeista ja johtokuntaan valituista luottamushenkilöistä.

On tavallista, että neuvoston/valtuuston jokainen jäsen kuuluu johonkin johtokuntaan tai vastaavaan toimielimeen. Voit siis ennen paikkojen jakoa perehtyä siihen, millaisia eri elimiä omassa seurakunnassasi tai yhtymässäsi on. Näin osaat haakeutua sellaiseen elimeen, jossa sinulla on eniten annettavaa! Pidempään neuvostossa/valtuustossa istuneet sekä hallinnon työntekijät osaavat vastata kysymyksiisi. Valitsijayhdistysten varaedustajia voidaan myös valita johtokuntiin ja muihin elimiin.

Kokouskäytännöt

Neuvostoissa, valtuustoissa ja johtokunnissa noudatetaan melko muodollista kokoustamisen tapaa, eli kokoustekniikkaa. Se voi tuntua aluksi oudolta, jollet ole sitä aiemmin harrastanut. Kokoustekniikkaan kuitenkin oppii nopeasti, ja se on tärkeää reilun päätöksenteon kannalta.

Jokaisella kokouksella tulee olla asialista, josta selviää kokouksessa käsiteltävät asiat. Tästä saatetaan käyttää nimeä esityslista varsinkin silloin, kun kokouksen puheenjohtajalla on valmis esitys päätök-

seksi joihinkin asialistan kohtiin. Asialista tulee lähettää kokoukseen osallistuville ennen kokousta. Kokouksen alussa asialista hyväksytään kokouksen työjärjestykseksi. Asialistaan voidaan lisätä kohtia kokouksen päätöksellä, mutta on hyvän hallintotavan mukaista, että tätä tapahtuisi mahdollisimman vähän. Jos toivot kokouksessa käsiteltävän jotakin asiaa, voit ehdottaa sen lisäämistä asialistalle. Tämä olisi kuitenkin hyvä tehdä reilusti ennen kokouksen alkua. Vielä parempi on edellisessä kokouksessa pyytää asiaa käsiteltäväksi seuraavaan kokoukseen.

Kokouskutsu tulee lähettää sovitusti ennen kokousta. Yleisimmin sovittu ajankohda on vähintään viikkoa ennen kokousta. Kokouskutsussa pitää lukea aika, paikka ja lista käsiteltävistä asioista (ks. yllä). Jos kokouksessa hyväksytään esimerkiksi pitkiä asiakirjoja (kuten talousarvio), on niiden alustavat versiot toimitettava asialistan liitteenä. Joskus liitteet tulevat saataville vasta kokouskutsun saapumisen jälkeen. Kokousasiakirjoihin pitää tu-

tustua ennen kokousta, jotta tiedät, mistä olet päättämässä. Yleensä oletuksena on, että edustajat ovat lukeneet liitteensä. Kysymykset kokousasiakirjoista voi osoittaa kokouksen puheenjohtajalle tai sihteerille.

Kokous etenee asialistan mukaan, ja jokaisessa asialista kohdassa kokouksen puheenjohtaja tai muu esittelijä esittelee päätettävän asian. Jotkin asiat, kuten päätösluettelot, merkitään vain tiedoksi, eikä niistä ole tarve keskustella. Saat kuitenkin vaatia keskustelua mistä tahansa asialistan asiasta, ja usein keskustelua käydään, vaikkei mitään päätettävää olisikaan. Näin luottamushenkilöt pysyvät kartalla organisaation toiminnasta. Keskustelua ilman päätöksiä voidaan käydä esimerkiksi kouluyhteistyön kuulumisista.

Monista asioista kuitenkin pitää tehdä päätös. Tällöin kokouksen puheenjohtajalla voi olla asiasta pohjaesitys. Esimerkiksi tilinpäätöksestä voi olla pohjaesityksenä: ”Päätetään vahvistaa tilinpäätös.”. Jos pohjaesitystä ei ole, jonkun äänivaltaisen

kokousedustajan täytyy esittää päätöstä (esimerkiksi ”Esitän, että valitaan nuorisotoiminnan virkaan hakija B”). Suurimassa osassa tapauksia tehtyä esitystä täytyy jonkun toisen äänivaltaisen kannattaa. Jos on tehty vain yksi esitys ja kaikkialta kuuluu hyväksyvää mutinaa, voi kokouksen puheenjohtaja tulkita päätöksen olevan yksimielinen. Puheenjohtaja voi myös muuttaa pohjaesitystään vastamaan jonkun toisen kantaa.

Jos kuitenkin olet pohjaesityksen tai muun tehdyn esityksen kanssa eri mieltä, voit tehdä vastaesityksen. Jos vastaesitystäsi kannatetaan, eikä vastapuoli vedä omaa esitystään pois tai muuta pohjaesitystä, tulee kokouksen äänestää esitysten välillä. Mikäli on vain yksi esitys tai mitään vastaesityksistä ei ole kannatettu, syntyy päätös ainoan voimassa olevan esityksen perusteella. Ennen mahdollista äänestystä voidaan tehdyistä esityksistä keskustella, ja niitä voidaan perustella. Äänestys voi tapahtua viittaamalla tai suljetusti lipukäänestyksenä. Kokouksen puheenjohta-

ja ratkaisee äänestystavan, mutta jos joku äänivaltaisen niin vaatii, on äänestys toimitettava suljettuna lippuäänestyksenä.

Käydystä keskustelusta ja tehdyistä päätöksistä pidetään pöytäkirjaa. Pöytäkirjan laatija on yleensä seurakunnan tai yhtymän työntekijä, ja sen allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja sekä vähintään kaksi kokouksen keskuudestaan valitsemia pöytäkirjantarkastajaa. Pöytäkirjantarkastajat valitaan kokouksen alussa. On reilua, että kukin edustaja toimii tarkastajana vuorollaan. Jos sinut valitaan pöytäkirjantarkastajaksi, pidä mielessä, mitä asioista päätettiin, sillä myöhemmin allekirjoituksellasi vakuutat, että pöytäkirja on totuudenmukainen.

Aloitteiden tekeminen

Moneen asiaan pääsee vaikuttamaan tekeillä esityksiä asioista, joita kokouksessa joka tapauksessa käsitellään. Jos sinulla on jokin asia, jota ei ole odotettavissa kokouksen asialistalle, voit tehdä aloitteen käsittelystä itse. Kokouksen puheenjohtaja voi lähestyä suullisesti minkä tahansa

asian ottamisesta käsittelyyn. Jos aloitteen toimittaa kirjallisesti, on se pakko ottaa käsittelemään. Asiaa ei kuitenkaan välttämättä päätetä vielä seuraavassa kokouksessa, mutta sen valmistelu aloitetaan viipymättä. Voit varautua esittelemään itsellesi tärkeää asiaa muulle kokousväelle, jotta nämä olisivat ideallesi myötämielisiä.

Käsiteltävät asiat

Toimintasuunnitelma ja -kertomus

Seurakunnan ja yhtymän toimintaa ohjaa vuosittainen toimintasuunnitelma, joka hyväksytään syksyisin seuraavaksi kalenterivuodeksi. Menneen vuoden toimintasuunnitelman toteutumista arvioidaan keväisin käsiteltävässä toimintakertomuksessa. Toimintasuunnitelma velvoittaa seurakunnan työntekijöitä, ja se on luottamushenkilöiden pääasiallinen keino seurakunnan asioista päättämiseksi. Toimintakertomuksessa työyhteisö raportoi menneestä vuodesta, ja sitä kautta luottamushenkilöt pääsevät kattavasti tarkastelemaan organisaation nykytilaa.

Talousarvio ja tilinpäätös

Toimintasuunnitelmaan liittyen käsitellään myös talousarvio, eli budjetti. Lähes kaikki toiminta kuluttaa rahaa, ja siksi toimintaa suunnitellessa täytyy suunnitella, miten resursseja jaetaan. Talousarvioesityksessä on paljon numeroita ja taulukoita, minkä vuoksi se voi vaikuttaa sekavalta. Sekin selkenee pienellä perhetyimisellä. Voit esimerkiksi tarkastella eri menojen ja tulojen muutoksia suhteessa edellisen vuoden talousarvioon. Nämä muutokset kertovat siitä, mihin suuntaan tulot ovat kehittyneet ja mihin suuntaan menoja ollaan viemässä. Talousarvio on arvio, ja sen paikkansapitävyyttä arvioidaan toimintakertomuksen yhteydessä käsiteltävässä talouden toteumassa. Talouden toteumassa listataan menneen vuoden menot ja tulot todellisen toteutumisen mukaisesti.

Seurakunnan ja yhtymän kirjanpidon tarkistaa laiminlyöntien tai väärinkäytösten varalta ulkopuolinen tilintarkastaja. Tilintarkastaja antaa lausunnon siitä, onko kir-

**”Moneen asiaan
pääsee vaikuttamaan
tekemällä esityksiä
asioista.”**

janpito lainmukaista. Tämän lausunnon pohjalta neuvosto/valtuusto hyväksyy tilinpäätöksen, eli talouden toteuman ja myöntää edellisen vuoden osalta viranhaltijoille tili- ja vastuuvapauden. Tämän myöntäessä neuvosto/valtuusto ottaa vastuun siitä, että taloudenpito on kunnossa. Tili- ja vastuuvapautta ei siis pidä myöntää, jos havaitaan epäselvyyksiä tai väärinkäytöksiä!

Muut asiat

Vuosittaisten suunnitelmien lisäksi seurakuntien ja yhtymien toimintaa ohjaavat strategiat, yleissäännöt ja muut ohjeet. Strategia tehdään yleensä neljäksi vuodeksi kerrallaan, ja sen toteutumista tarkastellaan vuosittain. Erinäisiä ohjesääntöjä uudistetaan tarpeen vaatiessa.

Itsenäisissä seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä yhtymätasolla kiinteistöt ovat tavallisia käsittelyn aiheita. Rakenuttamiset, saneeraukset ja myynnit vaativat pitkäjänteistä suunnittelua ja suurien rahasummien liikkuttelua. Siksi niitä valmisteellaan perusteellisesti. Kiinteistöistä luopuminen tai niiden huonoon kuntoon

puuttuminen synnyttää myös monesti voimakkaita mielipiteitä.

Yllä kuvattujen pitkien asiakirjamaratonien ja kiinteistötekniikan lisäksi seurakunnassa päätetään muunlaisiakin asioita. Myöhemmin puhutaan henkilövalinnoista, jotka ovat edellisten ohella vakioaiheita joka seurakunnassa vuosittain. Seurakunnan arjessa tehdään paljon ja vaihtelevia asioita. Monista näistä asioista neuvosto on mukana päättämässä. Kattavaa listaa ei kaikista luottamuselinten käsittelemistä asioista voida tässä oppaassa laatia!

Henkilövalinnat ja vaalit

Kirkolliskokous ja hiippakuntavaltuustot

Kirkolliskokous on kirkon korkein päättävä elin. Se säätää kirkkolaista, päättää koko kirkon strategian ja lisäksi muun muassa uusista raamatunkäännoksistä ja kirkkojärjestyksen kautta vihkioikeuskysymyksestä. Hiippakuntavaltuusto päättää hiippakuntatason toiminnasta ja esimerkiksi tuomiokapitulin henkilöstöstä. Näistä molempiin kirkon papit valitsevat pappi-

sedustajat ja maallikoluottamushenkilöt (eli muut kuin papit) valitsevat maallikkoedustajat. Kirkolliskokous- ja hiippakuntavaltuuston vaalit järjestetään neljän vuoden välein aina seurakuntien luottamustoimikauden puolivälissä.

Seurakuntaneuvostossa pääset valitsemaan maallikkoedustajia kumpaankin näistä elimistä. Vaikka siis oletkin paikallis seurakunnan luottamushenkilö, kannattaa sinun perehtyä myös kokonaiskirkon asioihin, sillä vaikutat myös siihen, kuka niistä päättää!

Kirkkoherran ja kappalaisen vaali

Kirkkoherran tai kappalaisen viran avautuessa seurakunnan täytyy järjestää virkaan avoin haku ja suorittaa vaali. Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto päättää, toimitetaanko vaali avoimena vaalina, jossa äänioikeutettuna ovat kaikki seurakunnan äänivaltaiset jäsenet, vai luottamuselimen sisäisenä vaalina. Jos luottamuselin päättää valita kirkkoherran/kappalaisen itse, pitää se vaalikokouksen. Oli vaalitapa kumpi tahansa, neuvosto ni-

mittää vaalilautakunnan vaalin järjestämiseen, päättää viran erityistarpeista ja koordinoi ehdokkaiden esilläoloa.

Työntekijävalinnat

Muiden työntekijöiden kohdalla ei asiasta järjestetä vaalia, vaan neuvosto/valtuusto päättää asiasta itse. Pappien tapauksessa tehdään esitys tuomiokapituliin, joka antaa papille virkamääräyksen. Muutoin luottamuselin päättää palkkauksesta. On myös mahdollista päästä osallistumaan työhaastatteluun osana haastatteluryhmää. Neuvosto/valtuusto voi arvioida hakijoiden kelpoisuutta haluamallaan tavalla. Suomen lainsäädännön määräykset syrjinnästä ja työhausta pitää kuitenkin muistaa. Työntekijävalintoihin kannattaa perehtyä, sillä työntekijöiden taito ja persoona vaikuttavat paljon seurakunnan toimintaan.

Argumentaatio

Valtuustojen ja neuvostojen kokouksissa on kyse asioista päättämisestä. Edustajilla on erilaisia taustaryhmiä ja ihmisillä aina erilaisia mielipiteitä. Saatat siis hyvin-

kin päätyä joskus tilanteeseen, jossa oma kantasi on jonkun toisen kantaa vastaan ja joudut omaasi perustelemaan. Oma mieltä oleminen vaatii rohkeutta ja uskallusta. Sinut on kuitenkin äänestetty luottamustoimeesi seurakuntalaisten toimesta - moni on siis pitänyt siitä, mitä sinulla on sanottavaa. On velvollisuutesi heitä kohtaan edistää rohkeasti ja rehellisesti omia arvojasi päätöksenteossa.

Erilaisista argumentaation teorioista voisi tietenkin keskustella loputtomiin. Klasisiseen argumentaatioon tai vaikuttavien puheiden pitämiseen löytyy kuitenkin varmasti paljon tätä parempiakin oppaita. Elävässä elämässä ei kuitenkaan ole ratkaisevan tärkeää, missä suhteessa Ethos, Pathos ja Logos ovat puheenvuorossa - si koskien tämän vuoden budjettiesitystä. Oikeat kanssakeskustelijat eivät ole argumentaation mestareita, vaan hekin kipuilevat mielipiteidensä ääneen ilmissä. Kaikissa tilanteissa kantansa jo päättäneen päätä ei voikaan kääntää, mutta muutamia asioita on hyvä huomioida kokouskeskustelussa.

Monissa tilanteissa pohjaesityksellä voi olla liian ohjaava asema. Konkreettisesti tämä näkyy siinä, että pohjaesitys hyväksytään mikäli kukaan ei vastusta tai tee vastaesityksiä. Ihmisten mielissä saattaa kuitenkin vaania ajatus siitä, ettei pohjaesitystä tulisi vastustaa ilman erityisen painavaa syytä. Tämä ei ole lainkaan totta. Pohjaesitys on olemassa päätöksentekoa jouhevoittamaan ja sen pohjaksi. Pohjaesitykseen on täysin luvallista tehdä muutosehdotuksia pienissä ja suurissakin asioissa. Vasta luottamuselimen käsittelyn jälkeen päätös on sellainen, että siinä näkyy kaikkien seurakuntalaisten mielipide.

Kun keskustellaan oman yhteisön päätöksistä, on keskustelijoilla aina tunteet pelissä. Kun toimii paikallisesti sen organisaation piirissä, jota johdetaan, vaikuttavat päätökset useimmiten jollain tavalla itseen tai läheisiin. Päätäjillä saattaa myös olla omia eturyhmiä joiden asiaa he tiedostaen tai tiedostamattaan ajavat. Näissä tilanteissa vaikkapa rahan siirtäminen pois joltain työalalta toiselle saattaa näyttäytyä osalle itsestään selvästi hyvä-

”Omaa mieltä oleminen
vaatii rohkeutta
ja uskallusta.”

nä muutoksena ja toisille täysin vääränä siirtona. Kun keskustelijoiden lähtöarvot eroavat toisistaan, ei millään määrällä loogisia syy-seuraussuhteita päästä täysin samaan lopputulokseen. Siksi luottamuselimestä onkin useita erilaiset arvot omaavia edustajia - jotta voidaan muodostaa erilaisista arvoista kompromissi. Yksittäisen kokousedustajan kuuluukin siis puolustaa omia arvojaan, mutta suostua sopivissa määrin joustamaan, jotta puoliväliratkaisu saadaan aikaan.

Ajoittain törmää varmasti ns. huonoihin perusteisiin. Sinua esimerkiksi saatetaan suoraan tai rivien välissä pitää ”liian nuorena” tietämään jostakin asiasta. Vaikka tämä onkin oppikirjaesimerkki *argumentum ad hominem* (henkilöön perustuva argumentti) -argumentaatiovirheestä, ei sen ääneen mainitseminen varmaankaan edistä asiaasi. Keskustelusta itsestään keskustelu ei vie asiaa eteenpäin ja saattaa vain ärsyttää kaikkia osapuolia. Jos sen sijaan johdonmukaisesti perustelet kantasi ja sen edut, osoitat teoillasi olevasi varteenotetta-

va keskustelija. Tällöin osoitat rakentavasti epäilijöiden olevan väärässä. Jos väheksyvä asenne on jatkuva ongelma, kannattaa keskustelukulttuuri tietysti ottaa varsinaisten kokousten ulkopuolella puheeksi muiden kokousedustajien tai vaikka puheenjohtajiston kanssa.

Oikeudet ja vastuut

Edustajakausi

Kirkkovaltuustojen ja seurakuntaneuvostojen toimikausi on neljä kalenterivuotta, ja se alkaa luonnollisesti vaaleja seuraavassa vuodenvaihteessa. Sinun tulee vaaleilla valittuna edustajana säilyä vaalikelpoisena koko kauden ajan. Vaalikelpoisuutesi poistuu, jos eroat kirkosta, muutat kirjasi pois seurakunnan alueelta tai sinut valitaan virkasuhteeseen seurakunnassa. Jos vaalikelpoisuutesi poistuu, tulee tästä ilmoittaa valtuuston tai neuvoston puheenjohtajalle tai sihteerille ja anoa eroa. Jos jätät luottamustoimesi kesken kauden, nousee tilalleesi valitsijayhdistyksesi ensimmäinen varajäsen. Tilallesi voi siis tulla hyvin erilaisia asioita ajava edustaja. Kerran luovutettua

paikkaa ei saa takaisin, vaikka esimerkiksi muuttaisi takaisin seurakunnan alueelle. Jos olet itse varaedustaja, kannattaa sinun olla valmiina nousemaan varsinaiseksi edustajaksi jossain kohdin kauttasi.

Edustajakauden noin puolessa välissä toimitetaan kirkolliskokousedustajien vaali. Jos siis haluaa vaikuttaa kirkon valtakunnallisiin päätöksiin, on hyvä olla neuvoston tai valtuuston jäsen ainakin tuon kahden vuoden ajan.

Salassapito

Kirkkovaltuustojen ja seurakuntaneuvostojen kokoukset eivät välttämättä ole yleisölle avoimia, ellei toimitella ole itse niin päättänyt. Tämä tarkoittaa sitä, ettei kokoukseen pääse ulkopuolisia kuin kutsuta ja ettei kokouksessa käydyistä keskusteluista tule puhua ulkopuolisten kanssa. Pöytäkirjassa ja sen liitteissä lukeva tieto on julkista, eli siitä saa keskustella muidenkin kanssa.

Henkilötietoja tai muuta arkaluontoista tietoa käsiteltäessä voidaan kohta julistaa

salaiseksi. Tällöin tämän kohdan pöytäkirjamerkintöjä tai liitteitä ei luovuteta organisaation ulkopuolisille. Näistä asioista ei luonnollisestikaan voi puhua muiden kuin paikalla olijoiden kanssa. Asialistan kohdan julistamista salaiseksi voi ehdottaa kuka tahansa kokouksen osallistuja, mutta yleensä kokouksen puheenjohtaja toteaa sen tarpeelliseksi jo kohtaa esiteltäessä.

Liitteisiin perehtyminen

Useimmissa kokouksissa toimitetaan esityslistan mukana erilaisia liitteitä. Esimerkkejä mahdollisista liitteistä on kohdassa 5.2. Laajat asiakirjakokonaisuudet ja käsiteltävää asiaa taustoittavat tiedot siirretään usein pöytäkirjasta liitteeksi, jotta itse pöytäkirja pysyisi tiiviinä ja päätökset olisivat selvästi luettavissa. Pitkiinkin liitteisiin kannattaa perehtyä ennakoita, sillä vaikka asiakirja käytäisiin kohta kohdalta läpi, vaatii yleensä aikaa ja perehtymistä tutkia, onko liitteessä jotain, mihin haluat puuttua tai nostaa keskusteluun.

Sinun ei oleteta osaavan liitettä ulkoa, mutta sinun oletetaan lukeneen sen en-

nakolta läpi ja valmistelleen mahdolliset kommentit valmiiksi. Kun kokousedustajat toimivat näin, voidaan kokouksessa edetä kohtuullisessa aikataulussa ja keskittyä perehtymisen sijasta itse päätösten tekemiseen.

Vuosittain toistuvissa päätösasioissa, kuten toimintasuunnitelma, -kertomus ja talousarvio, voi asian ymmärtämistä helpottaa aiempiin vuosiin vertaaminen. Esimerkiksi työalan toimintasuunnitelmaa voi verrata sen edelliseen toimintakertomukseen ja arvioida, ovatko viranhaltijat ryhtymässä oikeisiin toimenpiteisiin aiempien kokemusten pohjalta. Talousarviossa voi kutakin summaa verrata edellisvuoden talousarvioon ja talouden toteumaan. Tällöin saa kokonaiskuvan siitä, miten rahankäyttöä ollaan muuttamassa. On perusteltua esittää kysymyksiä, jos jollain osa-alueella tapahtuu äkillisiä suuria muutoksia rahankäytössä tai vastavuoroisesti, jos on tiedossa ongelma, mutta mitään muutoksia ei olla suunniteltu.

Oikeus olla perillä

Luottamushenkilönä sinulla on oikeus saada päätöksenteon tueksi riittävä määrä tietoa organisaation toiminnasta. Saat siis kysyä kokouksissa ja niiden ulkopuolella viranhaltijoilta ja seurakuntalaisilta toiminnan yksityiskohdista. Viranhaltijoilla, varsinkin esimiehillä, on velvollisuus vastata kohtuuden rajoissa kysymyksiisi. Valtuusto tai neuvosto voi myös kutsua työyhteisön jäseniä ja seurakuntalaisia, kuultavaksi kokoukseen. Tällöin luottamushenkilöt voivat laatia kysymyksiä yhdessä ja kuultava voi paremmin valmistautua esittelemään asiansa. Luottamuselimissä voidaan tehdä perusteltuja ja viisaita päätöksiä vain, jos niillä on käytössään totuudenmukainen ja riittävä tieto yhteisön toiminnasta.

Myös seurakuntalaisilla on oikeus olla perillä heitä edustavien luottamushenkilöiden toiminnasta. Kuten edellä todettiin, kokoukset eivät välttämättä ole avoimia. Tällöin seurakuntalaisten tie-

donsaanti jää pöytäkirjojen ja viestinnän varaan. Jos siis käsiteltävä asia mahdollisesti herättää seurakuntalaisissa paljon kiinnostusta tai kysymyksiä, voidaan päätöstä perustella pöytäkirjassa epäselvyyksien hälventämiseksi. Kokouksissa käytyä keskustelua voidaan referoida pöytäkirjaan, mutta esimerkiksi äänestysten tuloksia ei tarvitse julkais- ta. Äänestyksen tuottamaa päätöstä ei tarvitse perustella muutoin kuin toteamalla äänestystuloksen.

Korvaukset

Monissa neuvostoissa ja valtuustoissa maksetaan kokouspalkkiona kiinteä summa jokaista läsnäoltua kokousta kohti. Samoin sinulla on oikeus matkakorvauksiin kotisi ja kokouspaikan väliltä. Korvausten suuruuteen saattaa tulla lisiä venyneen kokousajan tai luottamuselimen puheenjohtajuuden vuoksi. Näiden suuruudesta ja lisistä linjaa paikallinen ohjesääntö. Korvausten saamista varten sinun on toimitettava seurakuntaan pankkitietosi ja verokortti. Hallintohenkilöstö kysynee niitä sinulta erikseen toimikauden alussa.

”Luottamushenkilönä sinulla on oikeus saada päätöksenteon tueksi riittävä määrä tietoa organisaation toiminnasta.”

EHDOKKAAN OPAS

Ehdolle asettuminen on tärkeää,
jotta nuorten ääni saadaan kuuluviin
niin seurakuntien päätöksenteossa
kuin kirkon ylemmillä päätävillä tahoilla.

Ole rohkea ja lähde ehdolle
– rakennetaan tulevaisuuden kirkkoa yhdessä.
Tulevaisuus on joka tapauksessa meidän!

Lue lisää: www.naviryhma.fi

SUOMEN[†]
EV. LUT.
KIRKKO

LASTEN JA
NUORTEN
KESKUS

